

הערות התנועה למען איכות השלטון בישראל

להצעת חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק

הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2016

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר) (להלן: "התנועה") מגישה הערות אלו לקראת הדיון אשר עתיד להתקיים בוועדה המיוחדת לדיון בהצ"ח להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2016 (להלן: "הצעת החוק").

ככלל, התנועה מברכת על הליך החקיקה המוצע, אשר גובש בעקבות המלצות הוועדה להגברת התחרותיות בשירותים הבנקאיים והפיננסיים הנפוצים בישראל (להלן: "ועדת שטרומ" או "הוועדה"). יחד עם זאת, התנועה סבורה כי הצעת החוק מהווה עיגון דל וחלקי של המלצות ועדת שטרומ, ובמובן זה הינה בגדר לעג לרש בכל הנוגע לאפשרות שתגבר התחרות ותופחת הריכוזיות בתחומי השירותים הבנקאיים ובשירותים פיננסיים נוספים. ראוי שהוצאה לפועל של רפורמה משמעותית מעין זו תעשה באמצעות הליך סדור ושקילה רצינית של פרטי הרפורמה; הליך החקיקה הנוכחי אינו מהווה הליך תקין וראוי ועל כך מצרה התנועה.

אין עוררין כי יש לחולל שינוי במצב הקיים, אולם יש לעשות זאת באופן כולל ורוחבי, באמצעות מספר צעדים משלימים, אשר רק שילוב שלהם עשוי להביא ליצירת תחרות אמיתית, יש מאין. משאילו פני הדברים, התנועה סבורה כי חיוני שהצעת החוק תתייחס אף לנושאים הבאים:

- יש לעגן בהצעת החוק את הקמת לשכת שירותי IT (כך שיוקצו להקמתה תקציבים הולמים) – אין להסתפק במתן אפשרות לבנקים למכור ולהשכיר שירותים אלו;
- יש לעגן בהצעת החוק הקמת תשתית טכנולוגית אשר תאפשר לצרכנים לבצע פעולות פיננסיות ב"לחיצת כפתור" גם באמצעות מוסדות פיננסיים מתחרים, דרך הבנק בו הם מנהלים את חשבון העו"ש שלהם;
- יש לעגן בהצעת החוק את הזכות לשעבוד שני על נכסים המשועבדים לטובת הבנק; כמו כן, או לחלופין, יש לעגן בחקיקה איסור על הטלת שעבוד ללא הגבלת סכום.
- יש להפריד לחלוטין בין הבנקים למתג (שבא), ולכל הפחות לקבוע רף אחזקה מקסימאלי של 3% יחד עם קביעת חובה על מכירת יתרת המניות תוך שלוש שנים;

לצד אמירה זו, התנועה סבורה כי בכל הנוגע למנגנון אשר עוגן בהצעת החוק – הפרדה חלקית בין הבנקים לחברות האשראי – יש להטמיע שני עקרונות מהותיים, אשר עיקרם:

- יש להפריד בין חברות כרטיסי האשראי לכל הבנקים ולא רק בין הגדולים, באמצעות הגדרת "בנק בעל היקף פעילות רחב" ככזה ששווי נכסיו עולה על 10% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל;
- יש לאסור על הבנקים להנפיק כרטיסי אשראי למשך ארבע שנים, כך שיאסר עליהם לעסוק בכל פעולה הקשורה להנפקה, באמצעות ביטול הסייג המאפשר לבנקים לעסוק בפעילות ההנפקה עצמה ובקביעת העמלות ללקוח.